

Dvadeset i pet godina samoupravljanja u brodarskoj radnoj organizaciji „Atlantska plovidba“ iz Dubrovnika

Svaka se privredna grana odlikuje svojim specifičnostima, ali u pomorskoj privredi te specifičnosti dolaze znatno više do izražaja. Prirodno je stoga da je problematika radničkog samoupravljanja u pomorskoj privredi, a osobito u trgovačkoj mornarici, mnogo složenija.

Samoupravljanje u brodarskoj organizaciji »Atlantska plovidba« u proteklih dvadeset i pet godina mogli bismo podijeliti u dva specifična razdoblja, svako sa svojim osobitostima:

— razdoblje do samoupravnog organiziranja u osnovne organizacije udruženog rada, i

— razdoblje nakon formiranja osnovnih organizacija udruženog rada i primjene delegatskog sistema.

Prvo razdoblje karakteristično je po tome što radnici uglavnom posredno koriste svoje samoupravno pravo odlučivanja i to putem predstavnika u kolektivnim organima samoupravljanja. Drugo razdoblje početak je neposrednijeg odlučivanja od strane radnika, gdje zborovi radnih ljudi donose odluke o najvažnijim pitanjima rada i poslovanja radne organizacije, radnički savjet raspravlja i odlučuje o pitanjima koja su mu data u nadležnost samoupravnim općim aktom; k tome, drugi samoupravni organi, izabrani po načelu delegiranja, raspravljaju i donose odluke o pitanjima koja su u njihovoj nadležnosti.

Izbori za prvi kolektivni organ samoupravljanja raspisani su u prosincu 1955. godine, dok je stvarno konstituiranje obavljeno na Prvom zasjedanju Radničkog savjeta, održanom dana 18. siječnja 1956. godine, kada su verificirani mandati izabranim članovima **Radničkog savjeta**. Prvi radnički savjet brojio je 20 članova, od kojih su 9 članova bili pomorci. Prvom zasjedanju prisustvovalo je 13 izabranih članova, a nakon verificiranja mandata izabrani su predsjednik i potpredsjednik radničkog savjeta, **Upravni odbor u sastavu 8 članova** i 8 zamjenika, **Disciplinski sud** od 3 člana i 3 zamjenika i izglasana prva odluka normativnog karaktera — donesena su **Pravila poduzeća**. Za prvog predsjednika radničkog savjeta izabran je drug **Miljenko Sekula**.

U razdoblju od prvih 18 godina, tj. od osnivanja poduzeća do organiziranja radne organizacije u skladu s novodonesenim Ustavom, zaključno sa zasjedanjem 25. veljače 1974. godine, održano je 100 zasjedanja radničkog savjeta. Kako se razvijala radna organizacija i povećavao broj plovnih jedinica i zaposlenih

radnika povećavao se i broj članova radničkog savjeta. Mandat članovima radničkog savjeta trajao je dvije godine, osim za kratko vrijeme u prijelaznoj 1965. godini, kada je za polovinu članova iznosio jednu godinu. Naime, 16. travnja 1964. godine objavljen je Osnovni zakon o izboru radničkog savjeta i drugih organa upravljanja u radnim organizacijama i po ovom zakonu mandat članova radničkog savjeta i dalje je trajao dvije godine, ali je svake godine valjalo obnoviti polovicu članova. Ovakav način izbora radničkog savjeta trebao je osigurati kontinuitet rada organa samoupravljanja i stvoriti mogućnost za lakše odlučivanje u donošenju poslovnih odluka, naročito o pitanjima razvojne politike radnih organizacija. Praksa u pomorstvu, kao i u ostaloj privredi, vremenom je pokazala da nije bio odbran najprikladniji način. Ovaj, naime, organizacioni oblik nije opravdao očekivanja, pa se opet prišlo ranijem načinu izbora članova radničkog savjeta.

Trampersko poslovanje radne organizacije, tj. okolnost da njeni brodovi plove na različitim relacijama po svim morima svijeta i da praktično postoji fizička raskomadnost kolektiva, uzrokovala je smetnje u normalnom radu radničkog savjeta. Razdvojenost brodova s obzirom na relacije obavljanja plovidbenih zadataka, a imajući u vidu da je u strukturi radničkog savjeta uvijek bio veći broj članova-pomoraca, otežavalo je okupljanje većeg broja članova i onemogućavalo neophodan kvorum. U kritičnim situacijama s brodova su se iskrcavali članovi radničkog savjeta, pa se čak nekad i zaustavljalo brod u domaćoj luci radi osiguranja potrebnog kvoruma. Ovakav način sazivanja radničkog savjeta izazivao je velike troškove, a također i nezadovoljstvo iskrcanih članova, koji su ponekad nakon održanog zasjedanja radničkog savjeta proveli duže vrijeme kod kuće čekajući ponovni ukrcaj na brod.

Stoga je 1971. godine izbor članova radničkog savjeta održan na novi način, te je izabran radnički savjet koji je brojio 37 članova i 37 zamjenika članova. Već ranije, 1968. godine, Ustavnim amandmanom XV propisano je, da radni ljudi određuju koja pitanja odlučivanja povjeravaju ovom organu samoup-

ravljanja. No težište je i dalje ostalo na neposrednom upravljanju. Ustavni amandmani iz 1971. godine proširili su slobodu radnom kolektivu da, u cilju jačanja uloge neposrednog proizvođača i daljnjeg razvoja samoupravljanja u radnim organizacijama, sam izabere najprikladniji način izbora članova kolektivnog organa upravljanja. Izbor zamjenika članova trebalo je da osigura i nadalje zastupljenost radnika iz svih dijelova procesa rada u radnoj organizaciji, tj. da se što veći broj pomoraca uključi u rad organa samoupravljanja, a da se istovremeno stvori mogućnost za uspješnije sazivanje sjednica radničkog savjeta.

Uključivanje što većeg broja ljudi u radu organa samoupravljanja i veći udio radnika iz neposredne proizvodnje u donošenju odluka zahtijevalo je pronalaženje takvog organizacijskog oblika i načina rada koji bi omogućio da se na najoptimalniji način osigura što veći utjecaj neposrednih radnika u raspravama i u postupku donošenja odluka. U tu svrhu na sjednice radničkog savjeta pozivali su se pomorci s brodova kad su se brodovi nalazili u bližim domaćim lukama, te pomorci koji su se nalazili kući na rasporedu, odnosno godišnjem odmoru. Na ovaj način postupno se usavršavao oblik neposrednijeg samoupravljanja i stvarali uvjeti neophodni za nesmetano funkcioniranje neposrednog samoupravljanja.

Na 4. zasjedanju dana 12. travnja 1956. godine radnički savjet donio je odluku o prvom investicionom zahvatu, gradnji novogradnje na motorni pogon u brodogradilištu »Split«. Prva novogradnja poduzeća, m/b »Petka«, ušla je u sastav flote slijedeće 1957. godine.

Na svojim sjednicama, na temelju podnesaka izvršnog kolektivnog i inokosnog organa, te prijedloga pojedinih komisija imenovanih s njegove strane, radnički savjet je raspravljao i donosio odluke o najvažnijim pitanjima poslovanja i rada radne organizacije: o poslovnoj politici, o godišnjim i srednjoročnim planovima, planovima razvoja, izgradnji i kupnji brodova, prihvaćao periodične i završne račune, donosio normativne akte, odlučivao o stambenoj izgradnji i drugim ulaganjima, uzimanju kredita, rješavao molbe i žalbe radnika, te obavljao sve poslove propisane zakonskim i normativnim aktima. Na 50. zasjedanju radničkog savjeta donesen je »Statut radne organizacije« koji je zamijenio dotadašnja »Pravila poduzeća«.

Izvršni kolektivni organ upravljanja, koji su birali članovi radničkog savjeta, bio je Upravni odbor, sastavljen od 10 članova i od 10 zamjenika, dok je direktor poduzeća bio njegov član po položaju. U strukturi članova i zamjenika polovica članova bili su pomorci. Problemi udjela neposrednih radnika, pomoraca, u radu ovog organa istovjetni su s onima, koje susrećemo u radu radničkog savjeta.

Zbog većeg udjela pomoraca u radu ovog organa prilikom rasprava i donošenja odluka nastojalo se u izbornom postupku osigurati da se izaberu članovi-pomorci koji imaju mjesto boravka u Dubrovniku, tako da su se isti uključivali normalno u rad za vrijeme boravka kući na godišnjem odmoru, rasporedu ili bolovanju.

U skladu s Ustavnim amandmanima 1971. godine, mijenja se organizacioni oblik, te su kao izvršni organi izabrani Poslovni odbor i Odbor za odnose u udruženom radu. Poslovni odbor bavi se poslovnim problematikom radne organizacije, a Odbor za odnose u udruženom radu raspravljao je i odlučivao o odnosima radnika i njihovom osobnom i društvenom standardu. Kod razmatranja periodičnih obračuna i završnog računa ovi organi raspravljali su na zajedničkoj sjednici i podnosili zajednički prijedlog radničkom savjetu.

Radi ostvarivanja i osiguranja kontinuiranog rada između pojedinih zasjedanja radničkog savjeta i omogućavanja prikladnijeg pristupa pripremanju i radu na donošenju odluka, te rasterećivanja sjednica suvišnih rasprava, radnički savjet je iz redova svojih članova i ostalih članova radne organizacije imenovao stalne i povremene komisije. Rad u komisijama odvijao se neprekidno i komisije su o nekim pitanjima, već prema danom ovlaštenju, donosile i konačna rješenja. U rad komisija nastojalo se, koliko su to mogućnosti najviše dozvoljavale, uključivati i pomorce. Kao aktivnije komisije radničkog savjeta u ovom prvom razdoblju treba spomenuti: kadrovsku komisiju, komisiju za zasnivanje i prestanak radnog odnosa, disciplinsku komisiju, komisiju za molbe i žalbe itd. Komisija za unutrašnju kontrolu posebno je birana tajnim načinom glasanja i u svom radu bila je samostalna i neovisna o radu ostalih komisija.

Inokosni izvršni organ, kako je to već Ustavom bilo predviđeno, bio je direktor poduzeća. Njega je u početku imenovao NO Grada. Donošenjem Osnovnog zakona o izboru radničkog savjeta i drugih organa upravljanja u radnim organizacijama, radnički savjet imenuje direktora na temelju raspisanog natječaja. Natječajnu komisiju sačinjavali su predstavnici radničkog savjeta i Skupštine općine. Donošenjem Ustavnog amandmana XV 1968. godine radnički savjet samostalno vrši izbor i imenovanje direktora na temelju natječaja, a natječaj provodi komisija koju imenuje radnički savjet.

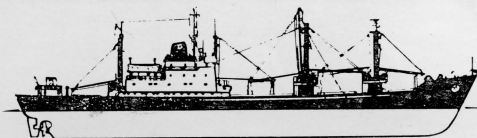
Zborovi radnika brodskih kolektiva, kao oblik u provođenju neposrednih samoupravnih odnosa u odlučivanju, izrasli u svakodnevnoj praksi samoupravljanja, postali su veza kolektivnih organa samoupravljanja i brodskog kolektiva. Sastanci brodskih kolektiva bili su najprikladniji oblik za upoznavanja i rasprave o odlukama organa samoupravljanja. Na tim sastancima mogla je u velikom opsegu doći do izražaja kolektivna i pojedinačna inicijativa,

posebno u iznošenju određenih prijedloga koje će razmatrati radnički savjet. Mišljenja i prijedlozi, te zaključci zborova radnika, iako nisu bili obavezni za radnički savjet, koristili su raspravama i radu radničkog savjeta i njegovih komisija, a naročito kod priprema i donošenja određenih odluka.

Razdvojenost brodova i ljudi po morima i nemogućnost prikupljanja čitavog kolektiva (svih zaposlenih radnika) na jednom mjestu, upućivale su nužno na traženje posebnih oblika samoupravljanja. Praksa samoupravljanja u pomorskom brodarstvu stvorila je specifičan organizacioni oblik — brodski odbor. Povijest stvaranja i razvoja ovog posebnog oblika samoupravljanja imala je razvojni put s određenim osobitostima. U doba administrativnog upravljanja u privredi postojali su na brodovima neki početni oblici suodlučivanja članova brodskog kolektiva, iako više savjetodavnog karaktera. To su bili brodski savjeti prema Uredbi o posadi brodova trgovačke mornarice, organizirani na načelu predstavništva pojedinih grana brodske službe (paluba, stroj, opća služba) i sindikalne organizacije. U izvjesnim pitanjima — radni odnosi, prehrana, uvjeti života na brodu, zdravstveno-higijenski uvjeti — traženje mišljenja ovih organa bilo je obavezno. Po donošenju Osnovnog zakona o upravljanju privrednim organizacijama od strane radnih kolektiva prišlo se uspostavljanju svojevrsnih radničkih savjeta na brodovima. Međutim njihova aktivnost bila je više deklarativnog i manifestacionog karaktera, i to zbog nedostatka samostalnog poslovanja broda, potpune komercijalne i financijske podređenosti broda operativi brodske organizacije. Ukidanjem ovih radničkih savjeta nije bilo kraće vrijeme nikakvih organa samoupravljanja na brodu. Trebalo je stvoriti organ koji će ispuniti prazninu, jer se nije mogla mimoći činjenica, da, iako brod nije samostalni pogon, ipak posebni uvjeti života i rada na brodu, pokretljivost i odvojenost broda od sjedišta brodske radne organizacije i specifičan opseg zadataka, zahtijevaju postojanje posebnog organizacionog oblika samoupravljanja — brodskih odbora. Kod razmatranja mogućnosti djelovanja brodskih odbora kao organa samoupravljanja mora se ukazati na dvije činjenice koje ograničavaju njihovo djelovanje: položaj broda u okviru brodske organizacije, te položaj i uloga zapovjednika na brodu. Brod nije samostalna privredna jedinica koja bi mogla imati samostalni financijski plan. U pomorskom poslovanju osnovnu djelatnost predstavlja zaključivanje ugovora o prijevozu robe, jer stupanj iskorištenosti broda ovisi u prvom redu o količini i vrsti robe koja se prevozi. Poseban položaj i uloga zapovjednika na brodu određeni su nizom međunarodnih i jugoslavenskih propisa. Zapovjednik je odgovoran za brod, teret, posadu i putnike (ukoliko ih prevozi), te s tim u vezi i za proces rada na brodu i za izvršavanje plovidbenog zadatka,

koji mu postavlja operativno rukovodstvo brodske organizacije. On je veza između broda i operativnog rukovodstva brodara, broda i raznih državnih i upravnih organa, čime ima i poseban položaj na brodu.

Brodski odbori dokazali su se s jedne strane kao poseban oblik samoupravljanja, a s druge strane unaprijedili su metode rada radničkog savjeta. Na temelju normativnog akta kojeg donosi radnički savjet brodski kolektiv bira brodski odbor, pa prema tome ga i opozivlje. Prema tome, bez obzira što radnički savjet može proširivati ili ograničavati djelokrug rada brodskih odbora, bilo bi pogrešno smatrati da su brodski odbori jednostavno organi radničkog savjeta. Brodski odbori, brojali su 5 članova, od kojih je 4 člana birala brodska posada, a peti je član bio zapovjednik. Opseg rada brodskih odbora bio je reguliran Pravilima poduzeća, kasnije Statutom i drugim normativnim aktima, tako da svoju pravnu osnovu brodski odbori nalaze u normativnim aktima radne organizacije. Nadležnost brodskih odbora odnosila se na pitanja društvenog karaktera i normalnog rada i života brodske posade za vrijeme obavljanja plovidbenog zadatka, na pitanja koja nisu bila vezana za nadležnost po stručnoj liniji. Postojanje brodskih odbora na brodu nije umanjio

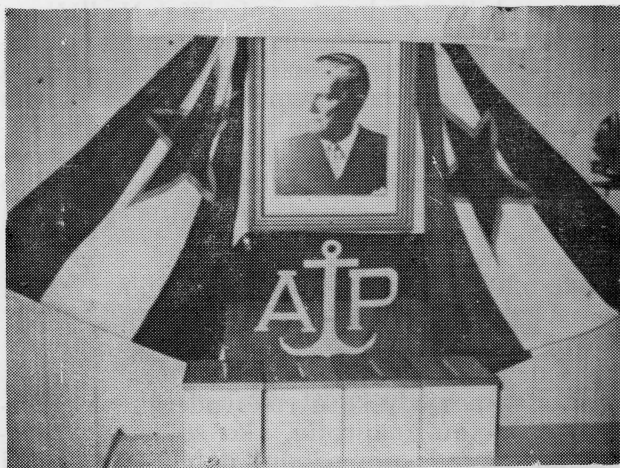
položaj zapovjednika u rukovođenju plovidbenim zadatkom, naprotiv, ako se pravilno postavio, u brodskom odboru dobio je pomoć i oslonac u svim situacijama i njihov odnos bio je odnos suradnje i dopunjavanja.

Bez obzira što su svoje pravno postojanje temeljili na internom, samoupravnom općem aktu radne organizacije, brodski odbori su ipak u prvom redu bili organi samoupravljanja, a ne samo metoda provođenja već donesenih samoupravnih odluka. No, iako odnos brodskih odbora, kao organa samoupravljanja na brodu, prema organima samoupravljanja u radnoj organizaciji (radnički savjet), kao cjeline, nije bio jednostavni odnos hijerarhijske podređenosti i nadređenosti, ipak se mora prihvatiti činjenica da je radnički savjet mogao na vlastitu inicijativu ili na prijedlog odnosno žalbu člana kolektiva ukinuti ili izmijeniti odluku brodskog odbora.

Karakterističnost je drugog razdoblja razvoja samoupravnih odnosa u radnoj organizaciji da slijedi intencije Ustavnih amandmana iz 1971. godine i Ustavnih odredbi iz 1974. godine, nastojeći da radnici preuzmu neposredno ili posredno, putem izabranih organa i delegacija, upravljanje poslovima i sredstvima reprodukcije, posebno, da raspoređuju doho-

dak i odlučuju o rezultatima svog društveno-ekonomskog položaja. Donošenjem Zakona o udruženom radu samoupravljanje kao osnova našeg društvenog sistema dolazi još više do izražaja.

Slijedeći, dakle, intencije Ustavnih odredbi nastojalo se pronaći formalno-pravni i tehnološko-ekonomski najoptimalniji organizacioni oblik kroz koji bi bila najadekvatnije provedena u život Ustavna načela. Odlukom radnika, donesenom neposredno na zborovima radnih ljudi održanim po brodovima i na kopnu u tijeku listopada, studenog i prosinca 1973. godine, konstituirane su dvije osnovne organizacije udruženog rada: Duga plovidba i Obalna plovidba, što je bio prvi korak u traženju najadekvatnijeg organizacionog oblika, kojim je radna organizacija unijela u svoj svakidašnji život i stremljenje k uvođenju novih kvaliteta u samoupravljanju i provođenju neposrednijih samoupravnih odnosa.

Izgled glasačkog mjesta na jednom brodu za referendum 27. XII 1977.

Samoupravnim sporazumom o udruživanju u radnu organizaciju koji je između novostvorene Duge plovidbe i Obalne plovidbe — zaključen 22. prosinca 1973. godine utvrđena su temeljna načela nove organizacije i samoupravljanja. U svim slučajevima odlučivanja o pitanjima značajnim za poslovanje radne organizacije kao cjeline, ili osnovne organizacije udruženog rada u njezinu sklopu, odlučivali su konačno, uvijek neposredno, na zborovima radnika ili referendumom, radnici udruženi u osnovnim organizacijama udruženog rada. Odlučivanje o poslovima koji su spadali u tok redovnog poslovanja, o odnosima koji su djelovali među radnicima udruženim u radu u osnovnim organizacijama, o ostvarivanju prava radnih ljudi, o odnosima prema široj društveno-političkoj zajednici, radni ljudi su povjerovali neposredno izabranim kolektivnim organima samoupravljanja — radničkim savjetima, Izvršnom odboru, Odboru delegata, Odborima za međusobne odnose radnika u udruženom radu, organima sa-

moupravne radničke kontrole, — delegatima i delegacijama — neposredno izabranim — za sudjelovanje u radu društveno-političkih zajednica i samoupravnih interesnih zajednica. Međutim, konačno odlučivanje o svim vidovima unutarnjih i vanjskih odnosa osnovnih organizacija udruženog rada, odnosno radne organizacije kao cjeline, ostajalo je u domenu zborova radnih ljudi. Procedura konačnog odlučivanja tražila je osiguranje potrebnog vremena da se prijedlog odluke dostavi svim brodskim kolektivima, razmotri i donese odluka. Iako je procedura bila dugotrajnija, odluke su se donosile u skladu sa samoupravnim općim aktom uz traženje najprikladnijih oblika komuniciranja. Ali za donošenje hitnijih odluka procedura je bila dugotrajna. To je zahtijevalo ubrzanje procedure za takve slučajeve, što je rezultiralo davanjem određenih ovlaštenja i radničkom savjetu u donošenju odluka iz nadležnosti zbora radnih ljudi. U nastojanju da se stvore što bolji uvjeti za donošenje pravovremene i prave odluke o svakom značajnom koraku, o svakom zahtjevu društveno-političke zajednice, svakom novom poslovnom zadatku i zahvatu, obavještavali su se radni ljudi sredstvima koja su stajala na raspolaganju želeći najviše moguće približiti radniku svako društveno kretanje.

U postupku daljnjeg usaglašavanja samoupravnog organiziranja radne organizacije s odredbama Zakona o udruženom radu, došlo je do bitne izmjene. Dvije osnovne organizacije udružile su se ponovno u jednu radnu organizaciju kao samoupravnu organizaciju udruženih radnika neposredno povezanih jedinstvenim procesom rada. U tri godine postojanja, s gledišta ostvarivanja samoupravnih prava radnih ljudi u OUR Obalna plovidba, u odlučivanju o stjecanju i raspodjeli dohotka, praksa nije dala očekivane rezultate. Formalno gledajući, samoupravljanje se odvijalo neposredno preko zbora radnika i posredstvom delegata u Centralnom radničkom savjetu. Zbog prirode posla plovne jedinice su bile u svakodnevnom pokretu, s rijetkim ticanjima Gruške luke, pa nije bilo moguće udovoljiti pravovremenom i iscrpnom informiranju radnika. Samo povremeno se moglo i uspijevalo održavati sastanke s članovima posade radi rasprava i donošenja odluka. Dostignuta razina provođenja samoupravljanja, imajući naročito u vidu nemogućnost izbora radničkog savjeta osnovne organizacije i veoma oskudne mogućnosti normalnog rada organa samoupravne radničke kontrole, nije, s gledišta razvijenih samoupravnih odnosa, bilo prihvatljivo.

Donošenjem novog samoupravnog općeg akta u skladu s odredbama Zakona o udruženom radu i novom organizacijom rada, kao i drugih popratnih samoupravnih akata, utvrđen je način ostvarivanja samoupravnih prava radnika i samoupravljanja u cjelini. Tako praksa ostvarivanja određenih samoupravnih

prava dobiva novi kvalitet. Radnici neposredno, osobnim izjašnjavanjem na referendumu ili zboru radnika, ovisno o materiji, raspravljaju i odlučuju o svim bitnim pitanjima svog položaja u udruženom radu, uređivanju i usklađivanju uvjeta rada, udruživanja rada i sredstava, o osnovnim načelima stjecanja i raspoređivanja dohotka, o raspodjeli sredstava zajedničke potrošnje i sredstava za osobne dohotke, dakle, o svim pitanjima za koje je ZUR utvrdio da se ovakvim izjašnjavanjem odlučuje.

Na provedenim referendumima doneseni su samoupravni akti o stjecanju i rasporedu dohotka, raspodjeli sredstava namijenjenih za osobne dohotke, sredstvima zajedničke potrošnje namijenjenim za zadovoljavanje stambenih potreba radnika, izmjene i dopune u poboljšanju odredbi ranije donesenih samoupravnih akata.

Zbor radnika radne organizacije redovno je raspravljao i donosio odluke o usvajanju samoupravnih sporazuma, kao i ostalim pitanjima, koji su zakonskim odredbama i samoupravnim aktima radne organizacije u njegovoj nadležnosti.

Zborovi radnika brodskih kolektiva i jedinice udruženog rada Stručne službe raspravljali su o svim pitanjima o kojima se odlučivalo na referendumima.

Radnički savjet donosio je odluke o svim pitanjima koja su mu zakonom data u nadležnost, a to su — utvrđivanje periodičnih obračuna i završnog računa, donošenja plana radne organizacije, raspolaganje sredstvima, zaključivanje kreditnih odnosa, raspolaganju osnovnim sredstvima; u skladu s ovlaštenjima prema samoupravnom općem aktu odlučivalo se o pitanjima poslovne politike, donoseći mjere za provođenje poslovne politike i planova radne organizacije, utvrđujući smjernice za planiranje razvoja radne organizacije i za investiciona ulaganja, smjernice za rad samoupravnih organa i reguliranje radnih odnosa, sve to uz iscrpno obavještanje radnika radi njihova uključivanja prijedlogom ili primjedbom, u proces stvaranja konačne odluke.

Brodski odbori dobili su novu ulogu, pretvorivši se u Brodske odbore samoupravne radničke kontrole. Pored ovlaštenja i zadataka koje su i ranije obavljali, a odnose se na pitanja rada i života broskog kolektiva, dobili su nova ovlaštenja i zadatke u obavljanju kontrole i nadzora na provođenju i primjeni samoupravnih akata, odluka radnika donesenih na njihovim zborovima i drugim oblicima osobnog izjašnjavanja i odlučivanja, ostvarivanja radnih i samoupravljačkih prava i dužnosti radnika, odgovornog i svrsishodnog korištenja društvenih sredstava i primjene načela raspodjele prema radu u raspodjeli sredstava za osobne dohotke.

Sudjelovanje izabranih delegata u radu delegacija u društveno-političkoj zajednici (Vijeće udruženog rada) ili samoupravnim intere-

snim zajednicama (na području općine, grane, Republike) ukazuje na specifičnost funkcioniranja delegatskog sistema u pomorskom brodarstvu. Nastojanja da se osigura određena struktura članova delegacija (odnos neposredni pomorci — radnici stručnih službi) stvorila su izvjesne poteškoće u normalnom radu delegacija. Okolnost da se dio delegata uvijek nalazi ukrcan na brodovima izvan domovine i da nije moguće ostvariti njihovo fizičko prisustvo na sastanku delegacije svakako utječe na kontinuitet rada delegacije i na proceduru do donošenja odluke. To je ograničavajući faktor za uključivanje što većeg broja radnika u postupak pripreme i donošenja odluke. Često je neophodno po brzom postupku, na sastanku delegacije, raspraviti i utvrditi prijedlog odluke ili donijeti samu odluku i to o pitanjima veoma važnim za poslovanje radne organizacije, a i šire društvene zajednice, a da nije moguće saznati mišljenje svakog izabranog de-

Glasam »za predloženu odluku i tekst samoupravnog općeg akta!

legata, provesti odgovarajuću raspravu, već se moraju donijeti odluke uz sudjelovanje tek nešto iznad nadpolovičnog kvoruma članova delegacije. I nastojanje u postupku kandidiranja, da što veći broj delegata-pomoraca bude s područja dubrovačke općine i bližih mjesta također nije, s obzirom na strukturu delegacije, stvorilo mnogo veće mogućnosti za bolji rad delegacija. Biranjem zamjenika za dio delegata (što postoji kod delegacije za društveno-političku zajednicu za delegate ukrcane na brodovima duge plovidbe) pružio je veće mogućnosti za bolji rad delegacije. Inače, izbor zamjenika delegata pomoraca duge plovidbe u radničkom savjetu, omogućio je u posljednje vrijeme nesmetan rad radničkog savjeta koji sada mnogo češće održava sjednice i detaljnije raspravlja o svim pitanjima iz svoje nadležnosti. U ovom načinu ostvarivanja samoupravljanja postoje tek prva iskustva i ona trebaju ukazati na daljnje mogućnosti i praktične poboljšice kako u metodama rada, tako i u načinu odlučivanja.